

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tullfri införsel av vissa astronomiska instrument; given Stockholms slott den 15 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Nils Wohlin.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wohlin, anför efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet:

Vetenskapsakademien har, under återopande av en skrivelse från professorn E. Lönnberg å akademiens observatoriebyggnadskommittés vägnar, hos Kungl. Maj:t hemställt om medgivande till tullfri införsel av vissa för akademiens nya observatorium erforderliga astronomiska instrument.

Observatoriebyggnadskommitténs återopade skrivelse är av följande lydelse:

»För ett tillfredsställande utrustande av Kungl. Akademiens under byggnad varande observatorium vid Saltsjöbaden med tidsenliga och den astronomiska forskningen vid nämnda institution säkerställande lika väl som behövliga instrument är det nödvändigt att anskaffa dessa hos utländska firmor, som ha till specialitet att tillverka dylika, då sådana omöjligt kunna erhållas inom landet.

I överensstämmelse härmed ha redan följande instrument beställts från Sir Howard Grubb, Parsons & Co, Newcastle on Tyne:

- 1 reflektor
- 1 refraktor
- 2 kupoler till dessa
- rörligt golv och plattform
- vagn för spegeln
- kostnaden härför utom frakt: 425,000 kronor.

Från firman Carl Zeiss, Jena:

- 1 astrograf med prisma
- kupol med rörlig plattform härför
- kostnaden härför utom packning och frakt: 118,000 kronor.

Dessutom torde tillkomma ännu ej beställda instrument:

- mätapparat för plåtar
- stereokomparator
- tvenne spektrografer
- precisionsur (Riefle, Shortt)
- tillsammans för en kostnad av ungefär 65,000 kronor.

Tack vare huvudsakligen den storartade donationen av en miljon kronor från Knut och Alice Wallenbergs fond har Kungl. Akademien sett sig i stånd till att företaga inrättandet av ett nytt och tidsenligt observatorium, vilket ju var i högsta grad behövt, men de utgifter, som äro förenade därmed, äro högst betydande, och det är följaktligen av behovet i hög grad påkallat, att den största sparsamhet iakttages och tillika att akademien försöker att få de lättnader, som möjligen skulle kunna påräknas. En dylik värdefull lättnad skulle det vara, om akademien skulle kunna få påräkna det tillmötesgåendet att få införa de i utlandet beställda instrumenten tullfritt. Då, såsom ovan framhållits, dylika instrument ej kunna tillverkas inom landet, men de å andra sidan äro nödvändiga, och då det måste anses såsom ett viktigt kulturintresse för vårt land, att ett förstklassigt astronomiskt observatorium kommer till stånd, torde man väl kunna ha anledning att vänta, att en framställning om tullfrihet för nämnda instrument skulle av statsmakterna välvilligt upptagas. På grund härav ber jag att å Kungl. Akademiens observatoriebyggnadskommittés vägnar vördsamt få hemställa, att Kungl. Akademien ville besluta att avlåta en underdånig framställning om att erhålla tillstånd till att tullfritt få införa de instrument, som äro behövt för det nya observatoriet.»

Efter remiss har generaltullstyrelsen, med överlämnande av särskilda från tulldirektören och tullbehandlingsinspektionen i Stockholm infordrade yttranden, i skrivelse den 31 januari 1929 anfört i huvudsak följande:

Enligt tidigare gällande bestämmelser har tullfrihet varit medgiven för varor, som infördes för statens järnvägars, telegrafverkets samt ett stort

antal andra allmänna verks och inrättningars räkning, men småningom har en viss tendens gjort sig gällande mot beviljandet av extraordinära tullfriheter. Såsom ett uttryck från senare tid för denna tendens är att anteckna den vid 1923 års riksdag genomförda ändring i § 4 tulltaxeförordningen — kungörelsen den 27 april 1923 (nr 80) — varigenom Kungl. Maj:ts dittillsvarande rätt att bevilja tullfrihet för effekter för förswarets behov upphävts. Å andra sidan kunna emellertid, anför styrelsen, jämväl från senare år nämnas åtskilliga fall, då genom proposition till riksdagen tullfrihet eller tullrestitution beretts på grund av speciella förhållanden. Styrelsen erinrar härvid om följande propositioner, nämligen *dels* nr 91 vid 1920 års riksdag angående tullfrihet för vissa ambulansautomobiler, *dels* nr 92 vid samma riksdag angående tullfrihet för en telefonkabel, *dels* nr 34 vid 1921 års riksdag angående restitution av erlagd tull för två av svenska röda korset införda ångdesinfektionsapparater, *dels* nr 237 vid sistnämnda riksdag angående av svenska hjälpkommittén för krigsfångar i Sibirien begärd restitution av erlagd tull för ett parti pälsar, *dels* nr 166 vid sistnämnda riksdag angående tullfrihet för en telefonkabel, *dels* nr 263 vid 1922 års riksdag angående tullfri införsel av två telefonkablar, *dels* ock nr 54 vid 1927 års riksdag angående tullfrihet för en telefonkabel.

Generaltullstyrelsen erinrar vidare, att vid ett föregående tillfälle, då vetenskapsakademien sökt tullfrihet för åtskilliga astronomiska instrument, Kungl. Maj:t enligt beslut den 28 februari 1914 funnit ansökningen icke kunna bifallas. För bedömande, huruvida nu föreliggande ärende kunde äga sådan ekonomisk betydelse, att en framställning i ämnet till riksdagen skäligen kunde anses påkallad, har genom styrelsens försorg med ledning av från vetenskapsakademien lämnade uppgifter gjorts en kalkyl över det belopp, vartill tullen för de i ansökningen avsedda föremålen må uppgå. Denna visserligen endast approximativa kalkyl slutar med ett belopp av omkring 38,000 kronor. Därest Kungl. Maj:t skulle finna skäl göra framställning till riksdagen om tullfrihet för omhandlade föremål, vore från styrelsens sida ej något att däremot erinra.

Den beräkning av tullbeloppet, som generaltullstyrelsen verkställt, omfattar dels de i observatoriebyggnadskommitténs framställning uppräknade instrumenten, dels ock därutöver följande i samma skrivelse avsedda instrument, nämligen en meridiancirkel med kupol, två kronografer, två mindre mätapparater för fotografiska plåtar, en fotoelektrisk mikrofotometer, två termoelektriska mikrofotometrar, tre galvanometrar, en mindrestereokomparator, en spektroskopkomparator, ett objektivprisma, en laboratoriespektrograf, två coelostatspeglar, fem speciella räknemaskiner och en pendelapparat för tyngdkraftsundersökningar.

Vetenskapsakademiens nuvarande, i Stockholm belägna observatorium har länge ansetts icke motsvara de krav, som böra ställas på en ändamålsenlig institution av detta slag. Sålunda har observatoriet ett ur observations-synpunkt synnerligen ogynnsamt läge inne i staden, vartill kommer, att detsamma i instrumentalt hänseende icke är utrustat enligt nutida vetenskapliga och tekniska fordringar. Starka önskemål hava därför framträtt att få till stånd ett tidsenligt observatorium på en fri och lämplig plats.

Dessa önskemål stå nu inför sitt förverkligande, i det att ett nytt obser-

*Departements-
chefen.*

vatorium är under uppförande vid Saltsjöbaden. Möjlighet härtill har i första hand beretts genom enskilda donationsmedel till ett belopp av 1,000,000 kronor. Härtill kommer ett belopp av 900,000 kronor, som utgör vederlag dels för avstående till Stockholms stad av dispositionsrätten till det staden tillhöriga men sedan gammalt till vetenskapsakademien upplåtna nuvarande observatorieområdet, dels genom försäljning av vissa tomter, som akademien ägt invid detta område, och av de å arealkomplexet uppförda byggnaderna. Något bidrag från statens sida har hittills icke lämnats eller ifrågasatts.

I föreliggande skrivelse från observatoriebyggnadskommittén framhålles, att då de utgifter, som äro förenade med det nya observatoriet, äro högst betydande, det är av behovet i hög grad påkallat, att den största sparsamhet iakttages för att tillgängliga medel skola förslå, och tillika att de lättnader beredas, som möjligen kunna påräknas. I sådant syfte göres nu framställning om tillstånd att tullfritt få införa de instrument, som äro behöfvliga. Av generaltullstyrelsens skrivelse framgår, att styrelsen beräknar tullbeloppet för ifrågavarande instrument till omkring 38,000 kronor.

Med hänsyn till det allmänna intresset av att ett nytt astronomiskt observatorium med fullt tidsenlig utrustning kommer till stånd, får jag, under framhållande att de ifrågavarande instrumenten icke kunna erhållas inom landet, för min del tillstyrka, att den begärda tullfriheten beviljas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att de i statsrådsprotokollet här förut angivna, för vetenskapsakademiens nya observatorium vid Saltsjöbaden avsedda instrument må i riket tullfritt införas.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Psilander.